



12. Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Člověk a jeho svět

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vzdělávací oblast člověk a jeho svět je jedinou vzdělávací oblastí RVP ZV, která je koncipována pouze pro 1. stupeň základního vzdělávání. Tato komplexní oblast vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví, bezpečí a dalších témat. Uplatňuje pohled do historie i současnosti a směřuje k dovednostem pro praktický život.

Vzdělávání v oblasti Člověk a jeho svět rozvíjí poznatky, dovednosti a první zkušenosti žáků získané ve výchově v rodině a v předškolním vzdělávání. Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti, utváří si prvotní ucelený obraz světa.

Učí se vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky a názory jiných. Podmínkou úspěšného vzdělávání je vlastní prožitek žáků, který vychází z konkrétních nebo z modelových situací. Důležité je propojení této vzdělávací oblasti s reálným životem a s praktickou zkušeností žáků.

Vzdělávací obsah předmětu je členěn do pěti tematických okruhů:

- Místo, kde žijeme
- Lidé kolem nás
- Lidé a čas
- Rozmanitost přírody
- Člověk a jeho zdraví

Žáci pracují ve třídě nebo v počítačové učebně s využíváním různých forem práce, s využitím dostupných vyučovacích pomůcek, audiovizuální techniky, osobních počítačů, výukových programů na internetu. Podnikají vycházky za poznáním, navštěvují muzea a výstavy. Ve vyučování jsou realizovány krátkodobé i dlouhodobé projekty.

Obsahové, časové a organizační vymezení

v 1. a 2. ročníku	- 2 hodiny týdně
ve 3. ročníku	- 3 hodiny týdně
ve 4. a 5. ročníku	- 4 hodiny týdně

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Mediální výchova
Výchova demokratického občana
Multikulturní výchova
Enviromentální výchova



Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí

Klíčové kompetence	V tomto předmětu učitel využije především tyto strategie:
Kompetence k učení	• umožní žákům používat vhodné učební pomůcky, encyklopedie, atlasy a odbornou literaturu • motivuje žáky k celoživotnímu učení • vede žáky k aktivnímu vyhledávání a třídění informací a jejich propojování • nabízí žákům různé způsoby, metody a formy učení, které jim umožní samostatně organizovat a řídit vlastní učení
Kompetence k řešení problému	• podpoří žáky při hledání vlastních postupů při provádění a pozorování pokusů • umožní žákům vyjádřit závěry svých pozorování a pokusů • vede žáky k aktivnímu vyhledávání a třídění informací o přírodě a jejich propojování s informacemi v jiných předmětech • vede žáky k vnímání problémové situace ve škole i mimo ni, učí je rozpoznávat a chápat problémy a nesrovnalosti
Kompetence komunikativní	• rozvíjí u žáků dovednost správně, výstižně formulovat své myšlenky a názory • seznamuje žáky s různými typy textů a obrazových materiálů o probíraných tématech (kroniky, encyklopedie, internet, výukové programy) • vede žáky k bezpečné komunikaci prostřednictvím elektronických médií • vybízí žáky k rozhovorům mezi žáky, k diskuzím o problému, k vyjádření a obhájení svých názorů, k přijímání názorů ostatních
Kompetence sociální a personální	• vede žáky ke schopnosti pracovat ve dvojici i v menších pracovních skupinách při vyhledávání informací • individuálním způsobem buduje sebedůvěru a samostatný rozvoj žáka • nabízí žákům přiměřeně náročné úkoly, které povedou k pocitu sebeuspokojení a sebeúcty • předkládá žákům možnosti samostatného stanovení pravidel pro činnost skupiny a vede je k jejich dodržování • vede žáky k poznávání podstaty zdraví i příčin jeho ohrožení, vzniku nemocí a úrazů a jejich předcházení
Kompetence občanské	• vede žáky k chápání základních vztahů v různých ekosystémech (les, zahrada, rybník, potok) a souvisejících environmentálních problémů • navozuje modelové situace směřující žáky pomoci druhým a správnému chování v krizových situacích • vede žáky k poznávání našich národních tradic • vede žáky k poznávání a upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých
Kompetence pracovní	• vede žáky k zodpovědnému přístupu k zadaným úkolům • navozuje dostatek modelových situací, které povedou žáky k praktickému ověřování znalostí z daného oboru • Poukazuje na možná zdravotní a hygienická rizika při práci, vede žáky k jejich eliminaci



Kompetence digitální	• učí žáka ovládat a používat zařízení při učení dle svých schopností • formuje u žáka dovednost získávat, vyhledávat a kriticky posuzovat data a informace • poskytuje žákům konkrétní příležitosti k využívání digitálních technologií, při nichž si mohou uvědomit a dodržovat pravidla chování v online prostředí (např. sdílení dokumentů, online komunikace) • vede žáky k respektování autorských práv, např. při využívání obrázků, fotografií, videí a informací při řešení zadaných úkolů a při práci na individuálních i společných projektech • nabízí žákům příležitosti, aby vhodně využívali digitální technologie při provádění a zaznamenávání průběhu (např. pořizováním vlastních fotografií, časosběrných videí) a výsledků jednoduchých pokusů • učí žáka využívat digitální technologie k usnadnění a zkvalitnění své práce • vede žáka k chápání významu rizik spojených s využíváním digitálních technologií • učí předcházet situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních
-----------------------------	--

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Vyučovací předmět: Člověk a jeho svět

1. období

Očekávané výstupy	Učivo	Průřezová témata
Žák • vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí • začlení svou obec do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci • rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům • odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností • využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti	Místo, kde žijeme domov škola obec, místní krajina okolní krajina bezpečnost na silnici minulost a současnost obce dopravní obslužnost vodní toky v okolí obce začlenění obce do příslušného kraje světové strany práce s plánem Lidé kolem nás rodina soužití lidí chování lidí právo a spravedlnost vlastnictví	 OSV kooperace, mezilidské vztahy smyslové vnímání pozitivní myšlení organizace volného času VDO práva a povinnosti lidská práva tolerance k názorům



• pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu • uplatňuje elementární poznatky o sobě, rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí, na příkladech porovnává minulost a současnost • pozoruje, popisuje a porovnává viditelné změny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích • roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě • provádí jednoduché pokusy podle návodu • uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví • rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných • chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek • reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech	Lidé a čas orientace v čase a časový řád současnost a minulost v našem životě regionální památky báje, mýty, pověsti Rozmanitost přírody látky a jejich vlastnosti voda a vzduch nerosty, horniny, půda vesmír a Země rostliny, houby, živočichové životní podmínky rovnováha v přírodě ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody Člověk a jeho zdraví lidské tělo péče o zdraví návykové látky, závislosti a zdraví osobní bezpečí, krizové situace přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického i duševního zdraví mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená	jiných pravidla soužití ve třídě, ve škole
---	---	---



Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Vyučovací předmět: Člověk a jeho svět

2. období

Očekávané výstupy	Učivo	Průřezová témata
- určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu - určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě - rozlišuje mezi náčrtý, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy - vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam - porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích - rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam - vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci - rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat - orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy - pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy - využívá knihoven, sbírek, muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti	Místo, kde žijeme obec, místní krajina – poloha minulost a současnost obce naše vlast - domov, národ, okolní krajina regiony ČR vodstvo hory a pohoří mapa, grafika, vysvětlivky, druhy map sousední státy ČR Evropa a svět Evropská Unie Lidé kolem nás rodina soužití lidí chování lidí (etické zásady) právo a spravedlnost vlastnictví hotovostní a bezhotovostní forma peněz Lidé a čas orientace v čase a časový řád současnost a minulost v našem životě regionální památky báje, mýty, pověsti nejstarší osídlení naší vlasti regionální památky báje, mýty, pověsti dějiny českého národa Rozmanitost přírody látky a jejich vlastnosti voda a vzduch nerosty, horniny a půda	OSV vzájemné poznávání ve třídě péče o dobré vztahy, empatie sdělování verbální a neverbální komunikace v různých situacích já jako zdroj informací o sobě moje vztahy k jiným lidem cvičení sebekontroly a sebeovládání rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci MK právo všech lidí žít společně rovnocennost kultur odlišnost lidí i jejich vzájemná rovnost národní menšiny VEGS rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa naši sousedé v Evropě mezinárodní organizace řešení mezinárodních problémů EV lidská činnost ovlivňující ekologii ohrožení ovzduší - klimatické změny ochrana přírody a kulturních památek VDO Ústava – základní zákon země demokratické systémy volby škola



• srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik • objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činnostmi člověka • vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období • zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy • porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy • zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat • založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu • využívá poznatky o lidském těle k podpoře vlastního zdravého způsobu života • rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození • účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob • uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista	vesmír a Země rostliny, houby, živočichové životní podmínky rovnováha v přírodě ohleduplné chování v přírodě ochrana životního prostředí Člověk a jeho zdraví lidské tělo; stavba, základní funkce, životní potřeby člověka, vývoj jedince péče o zdraví – zdravý životní styl, denní rozvrh, pitný režim, zdravá strava, úrazy a poranění, první pomoc při drobných poraněních návykové látky a zdraví osobní bezpečí; bezpečné chování v silničním provozu, vhodná a nevhodná místa pro hru, dopravní značky předcházení rizikovým situacím v dopravě (bezpečnostní prvky) mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického i duševního zdraví	demokratické společenství spolupráce školy s místními orgány a institucemi
---	---	---



• předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek • uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou • rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc		
--	--	--



Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Očekávané výstupy
1. období
Místo, kde žijeme • orientuje se v okolí svého bydliště a v okolí školy • popíše a zvládne cestu do školy
Lidé kolem nás • rozlišuje role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, rozlišuje blízké příbuzenské vztahy • dodržuje základní pravidla společenského chování • při setkání s neznámými lidmi se chová adekvátně • projevuje toleranci k odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům • pojmenuje nejběžnější povolání a pracovní činnosti
Lidé a čas • pozná, kolik je hodin; orientuje se v čase • zná rozvržení svých denních činností • rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti • poznává různé lidské činnosti
Rozmanitost přírody • pozoruje a na základě toho popíše některé viditelné proměny v přírodě • v jednotlivých ročních obdobích • pozná nejběžnější druhy domácích a volně žijících zvířat • pojmenuje základní druhy ovoce a zeleniny a pozná rozdíly mezi dřevinami a bylinami • provede jednoduchý pokus podle návodu
Člověk a jeho zdraví • uplatňuje hygienické návyky a zvládá sebeobsluhu; popíše své zdravotní potíže a pocity; zvládá ošetření drobných poranění • pojmenuje hlavní části lidského těla • rozezná nebezpečí; dodržuje zásady bezpečného chování; neohrožuje své zdraví a zdraví jiných • uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu • chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek • reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech



Očekávané výstupy
2. období
Místo, kde žijeme • popíše polohu svého bydliště na mapě, začlení svou obec (město) do příslušného kraje • orientuje se na mapě České republiky, určí světové strany • řídí se zásadami bezpečného pohybu a pobytu v přírodě • má základní znalosti o České republice a její zeměpisné poloze v Evropě • uvede pamětihodnosti, zvláštnosti a zajímavosti regionu, ve kterém bydlí • sdělí poznatky a zážitky z vlastních cest • pozná státní symboly České republiky
Lidé kolem nás • dodržuje pravidla pro soužití ve škole, v rodině, v obci (městě) • rozpozná nevhodné jednání a chování vrstevníků a dospělých • uvede základní práva dítěte, práva a povinnosti žáka školy • používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu jednoduchého nákupu a vrácené peníze • porovná svá přání a potřeby se svými finančními možnostmi, uvede příklady • rizik půjčování peněz • sestaví jednoduchý osobní/rodinný rozpočet, uvede příklady základních příjmů a výdajů
Lidé a čas • rozeznává rozdíl mezi životem dnes a životem v dávných dobách • uvede významné události, které se vztahují k regionu a kraji • vyjmenuje nejvýznamnější kulturní, historické a přírodní památky v okolí svého bydliště
Rozmanitost přírody • na jednotlivých příkladech poznává propojenost živé a neživé přírody • popíše střídání ročních období • zkoumá základní společenstva vyskytující se v nejbližším okolí a pozoruje přizpůsobení organismů prostředí • zvládá péči o pokojové rostliny a zná způsob péče o drobná domácí zvířata • chová se podle zásad ochrany přírody a životního prostředí • popisuje vliv činnosti lidí na přírodu a jmenuje některé činnosti, které přírodnímu prostředí pomáhají a které ho poškozují • provádí jednoduché pokusy se známými látkami
Člověk a jeho zdraví • uplatňuje základní znalosti, dovednosti a návyky související s preventivní ochranou zdraví a zdravého životního stylu • rozlišuje jednotlivé etapy lidského života • uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události • uplatňuje základní pravidla silničního provozu pro cyklisty; správně vyhodnotí jednoduchou dopravní situaci na hřišti • odmítá návykové látky • ošetří drobná poranění a v případě nutnosti zajistí lékařskou pomoc